

VANN for 40 år siden

Water Management, avrenning fra urbane strøk og forberedelser til FNs vannkonferanse

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er sivilingeniør fra NTH med mastergrad i historie fra UiO. Han er ansatt som spesialrådgiver i Tekna og er redaktør for VANN.

VANN på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN helt tilbake til første årgang i 1966. Det er mye å ta av. Tilbudet er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no. Nedenfor finner du 40 år gamle smakebiter fra VANNs tiende årgang nr. 4 i 1975.

Eksplasjon på Ekofisk, fredspris til Sakharov og Berge Istra

Første november 1975 brøt det ut brann etter en eksplosjon på produksjonsplattformen Alpha på Ekofiskfeltet. Tre mennesker mistet livet under evakueringen da en redningsklokke falt 30 meter ned i sjøen. Korrosjon på et oljerør ble senere påvist å være årsak til brannen. Ulykken førte til at produksjonen på Ekofisk en periode ble redusert med nesten 90 % etter at man oppdaget korrosjonskader også på andre rør.

Den sovjetiske vinneren av Nobels fredspris, Andrej Sakharov, fikk avslag på sin søknad om utreisettillatelse for å motta prisen i Oslo. Sakharovs kone mottok prisen på hans vegne den 10. desember. Dagen før hadde Trygve Bratteli levert sin regjerings avskjedssøknad, og den 12. januar presenterte Oddvar Nordli sin liste over statsråder med Per Kleppe og Gro Harlem

Brundtland i behold som henholdsvis finans- og miljøvernminister.

Den 7. januar 1976 ble det norske malm- og oljeskipet Berge Istra på 224 000 dødvekttonn, med 32 besetningsmedlemmer, derav 13 norske skipsoffiserer, meldt savnet i Stillehavet på veg fra Brasil til Japan. Skipet skulle ha ankommet havn i Japan den 5. januar. Rederiet hadde ikke hatt kontakt med skipet siden 29. desember. En omfattende lete- og redningsaksjon ble satt i verk, men 16. januar ble denne avsluttet uten resultat og skipet erklært tapt. Den 18. januar plukket imidlertid en japansk fiskebåt opp to spanske overlevende fra Berge Istra fra en redningsflåte. De kunne opplyse at skipet hadde gått ned etter tre kraftige eksplosjoner om bord. De to spanjolene var de eneste overlevende og restene av skipet ble aldri funnet.

Dette var nyheter ved årsskiftet 1975/76 da også VANN nr. 4 for 1975 ble til og senere kom i postkassene til Vannforeningens medlemmer.

Water Management og naturlig tilhørende vannforekomster

Den 30. oktober 1975 arrangerte Vannforeningen et kollokvium med «Water management» som tema. Flere av innleggene under dette arrange-

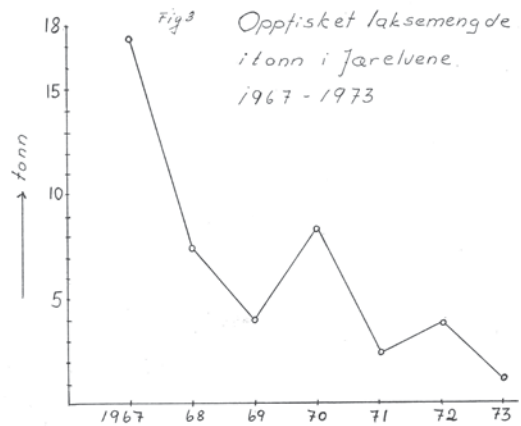
mentet er gjengitt i VANN nr. 4. Lederen bidrar med en definisjon. «Water Management er en altomfattende drift og forvaltning av vannforekomstene slik at alle brukerinteresser gis en balansert behandling ved ethvert inngrep som berører vassdraget. Med brukerinteresser menes her alt fra naturvern til resipient- og kraftutnyttelse», skrev man i lederen i 1975. Avdelingsdirektør Olav Nedenes skrev i sitt innlegg om hva det bør «legges vekt på ved den fremtidige forvaltning av vannressursene i Norge». «Water Management» definerte Nedenes som det sett av politiske og administrative/faglige vedtak og handlinger som i vesentlig grad (varig) vil påvirke grunnvannets, vassdragenes og fjordenes bruk.

Fagsjef i Norges vassdrags- og elektrisitetstjenesten, Åge Hjelm-Hansen, bidro også med en definisjon av Water Management. Med dette forstår jeg og mange med meg et sammenfattende offentlig forvaltningsorgan for en allsidig og omfattende overvåking av vannressursenes anvendelse og vern, skrev Hjelm-Hansen. Instituttchef Kjell Baalsrud ved NIVA ga også et bidrag om Water Management i Norge. Han mente blant annet at det var «nærliggende å tenke seg at driften av vannressursene bør deles opp i områder som er bestemt av de enkelte vannforekomsters influensområder, og det nedbørfelt som naturlig hører til vedkommende vannforekomst».

Landsplan for bruken av vannressursene, silosaft og laks, uvitenskapelige rensekra

Den 17. september 1975 holdt vannforeningen møte om arbeidet med landsplanen for bruken av vannressursene. Flere av artiklene i VANN nr. 4 hadde sin bakgrunn i innlegg fra dette møtet og Stortingsmelding nr. 107 (1974-75). Blant disse var cand.med.vet. Bjørn Kjos-Hansen, som rapporterte fra landsplanarbeidet i Rogaland. Han var opptatt av saneringen av utslipp av silopressaft fra landbruket, som han mente så langt hadde gitt liten effekt, illustrert med oppfisket laksemengde i Jærelvene.

Han skyldte på landbrukets vegledningstjeneste som arbeidet med løsninger som ikke var

gode nok. Kjos-Hansen var også blant de som på møtet mente man stilte for strenge rensekra til utslipp til åpne fjorder og åpnet hav. Kjos-Hansen var særlig opptatt av påbudet om å fjerne næringsalter ved utslipp til slike resipienter som han mente gikk lenger enn det var vitenskapelig dekning for. Han støttet seg her til førsteamanuensis Saxhaugs artikkel i VANN nr. 3 for 1974, der Saxhaug konkluderte med følgende: «Nesten all nitrat og fosfat kommer fra sjøvannet selv, og de andre bidragene er beskjedne».

ETTER SAXHAUG TABELL nr.1

VANN 3/74	NITRAT $\mu\text{g AT/l}$	FOSFAT $\mu\text{g AT/l}$
VINTER SJØVANN	6-10	0,6-0,8
ELVEVANN: MARS	1,1	~ 0
KLOAKK (220 000 P.E)		
TOTAL FOR MARS	0,02 (TOTAL-N)	0,003 (TOTAL-P)

Avrenning fra urbane strøk og «first flush» overvannsforurensning

Statshydrolog Arne Tollan fra NVE holdt foredrag 23. oktober og skrev artikkel til VANN nr. 4 om avrenning fra urbane strøk. Foranledningen var et nylig igangsatt prosjekt for å se på urbaniseringens innvirkning på avløpet fra små nedbørfelt. Ved studier av nedbørfelt i Moss og Oslo med ulik urbaniseringsgrad hadde man allerede påvist det man allerede visste fra utenlandske

studier at økende urbanisering påvirket hyppighetsfordelingen av avløp fra urbane områder.

Overingenør Oddvar Lindholm i Statens forurensningstilsyn rapporterte fra PRA 4.7 om forurensning av overvann. Man hadde studert blant annet avrenningen i Bisletbekken og konstatert at meget store stoffmengder transporteres ut av nedbørfeltet i regnværperioder sammenlignet med tørrværsperioder. Suspensert stoff og bly fulgte «first flush»-prinsippet. Lindholm pekte derfor på fordrøyningsbasseng som mulig løsning.

Forberedelser til FNs vannressurskonferanse i Argentina 1977

Under «Meddelelser» som var fast spalte i VANN på den tiden ble det rapportert fra Norges forberedelser til FNs vannressurskonferanse, som skulle arrangeres i Mar del Plata i Argentina i mars 1977. En nasjonal forberedelseskommité var oppnevnt med kjente navn som Nedenes, Samdal, Hafner, Hjelm-Hansen og Kvæven. Det skulle utarbeides en nasjonal situasjonsrapport, og man arbeidet med å definere emner for norske temarapporter som man ville presentere på konferansen.

Molukkene, Libya og Libanon – Dramatiske tider

Desember 1975 og januar 1976 var dramatiske tider. Vi har alt nevnt Berge Istra som var en ulykke. Men mye annet som skjedde i disse månedene, ligner mer på hva vi opplever nå.

Seks maskerte og bevæpnede menn kapret et passasjertog i Beilen i det nordlige Nederland den 2. desember. De drepte to av passasjerene og skjøt togføreren og en konduktør. Femti passasjerer ble holdt som gisler om bord i toget. To dager senere stormet seks bevæpnede menn fra Syd-Molukkene den indonesiske konsulatbygningen i Amsterdam og tok 37 personer som

gisler. De to aksjonene hadde samme mål, å få frigitt sydmolukkanske fanger i Nederland og å kreve selvstendighet for Molukkene som i 1950 ble gitt til og innlemmet i Indonesia. Den 19. desember overga de siste angriperne seg.

Den 21. desember stormet en annen gruppe OPEC-bygningen i Wien og tok 60-70 personer som gisler, blant disse oljeministre fra 11 OPEC-land. Dagen etter forlot gruppen Wien med fly sammen med 33 gisler, deriblant de nevnte oljeministrene. Libyas representant ble funnet drept i OPEC-bygningen. Flyet skulle til Alger. Her overga gisseltakerne seg. Aksjonen var del av et mislykket kupp rettet mot å styrte Libyas revolusjonsleder Muammar Gaddafi, som siden militærkuppet i 1969 hadde styrt dette landet.

I januar var det harde kamper med bombekastere og maskingevær i Beirut. Den 16. januar bombet jagerfly fra det libanesiske flyvåpenet palestinske geriljaavdelinger. Senere i januar ble arabiske toppledere og diplomater engasjert for å hindre full krig mellom Libanons kristne og muslimske folkegrupper.

Kilder

Baalsrud, Kjell. «Om Water Management». *VANN nr. 4 1975*.

Hjelm-Hansen, Åge. «Water Management i Norge». *VANN nr. 4 1975*.

Kjos-Hansen, Bjørn. «Handlingsprogrammet i Landsplanarbeidet belyst fra Rogaland». *VANN nr. 4 1975*.

Nedenes, Olav S. «Hva er «Water Management» Hva bør det legges vekt på den fremtidige forvaltning av vannressursene i Norge». *VANN nr. 4 1975*.

Lindholm, Oddvar. «Forurensning i Overvann – PRA 4.7.». *VANN nr. 4 1975*.

Tollan, Arne. «Avrenning fra Urbane strøk». *VANN nr. 4 1975*.

Hvem Hva Hvor 1977. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1976.